

РОДИНА ДЛЯ ДИТИНИ

Вісник програми

Випуск 2, березень 2006

ВІЗИТ ТЕХНІЧНОГО ЕКСПЕРТА: ДЕНІЕЛ КЛОУЗ

Одним із пріоритетів на 2006 рік Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту визначило удосконалення системи підтримки сімей з дітьми, насамперед тих, які перебувають у складних життєвих обставинах, забезпечення належного розвитку дітей у сім'ї.

Саме про такі програми підтримки йшлося на зустрічах, які відбулись в січні у м. Києві та у м. Дніпропетровську в рамках програми «Родина для дитини». Завдяки участі у зустрічах Деніела Клоуза, професора Орегонського університету (Юджин, Орегон, США) учасники зустрічей – партнери з пілотних регіонів програми – мали можливість познайомитися з американським досвідом роботи на прикладі програми «Relief Nursery». Програма «Relief Nursery» спрямована на:

- 1) раннє виявлення сімей, які опинилися у складних обставинах;
- 2) допомогу дітям з цих сімей (участь у програмах центру денного перебування 6-8 годин на тиждень; харчування; одяг);
- 3) навчання батьків з питань розвитку та виховання дитини.

Під час зустрічей всі учасники наголосували на необхідності створення подібних програм в Україні, а також підтвердили, що ця модель може бути адаптована до українських потреб і реалій.

Ден Клоуз присвятив один день свого візиту ознайомленню з існуючими в Броварському районі формами влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Він відвідав ДБЗТ «Надія», с. Мокрець, де ознайомився з умовами проживання дітей та правилами функціонування подібних закладів в Україні. Незаперечною перевагою такого закладу у порівнянні з типовим дитячим будинком або школою-інтернат є невелика кількість вихованців (в даному випадку – 35 дітей), можливість спільного проживання братів і сестер, відвідання вихованцями загальноосвітньої

школи, невеликі спальні кімнати. Але, все ж таки, атмосфера мало чим нагадує сімейну. Діти живуть за строго визначеним розпорядком дня, мають обмежену можливість на приватне життя.

Наступним був візит до дитячого будинку сімейного типу Неллі Поплавської. Пан Клоуз був вражений ширістю, теплотою та доброзичливістю, що панують в цьому будинку. Старші діти допомагають у догляді за молодшими. Авторитет мами Неллі незаперечний. Візит Дена Клоуза співпав з проведенням «тижня секретів» у цьому домі. На дверях маминої спальні висів графік відвідання кожного з дітей. Це можливість довірити мамі свої самі потаємні думки, сподівання та бажання.

Дуже цікавим для пана Клоуза було відвідання дитячого реабілітаційного центру для дітей вулиці «Сонячне Світло» у селі Требухів. В центрі 16 дітей. Працівники центру, талановиті психологи, надають дітям послуги реабілітації. У планах керівництва центру – влаштування всіх дітей в прийомні сім'ї. Саме на підготовку таких сімей направлений проект, що був підтриманий в рамках грантової програми «Родина для дитини».

У ВИПУСКУ:

Візит технічного експерта: Віктор Гроза 2

Співпраця з Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту 2

Огляд роботи грантової програми 3

Тренінг “Відповідь на епідемію ВІЛ-інфекції на національному та регіональному рівні” 3

Тренінг з питань підготовки прийомних батьків 4

Заходи у другому кварталі 2006 року 4

Пан Клоуз висловив задоволення візитом в Україну та очікуватиме партнерів програми у США, де вони проведуть стажування у травні 2006 р. та матимуть можливість безпосередньо вивчати досвід роботи «Relief Nursery». ♦

Учасники зустрічі у м. Києві - партнери програми з м. Умані, Уманського району та Броварського району

Програма “Родина для дитини” в Україні виконується організацією “Холт Інтернешнл” за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку

HoltInternational
ПРОГРАМА «РОДИНА ДЛЯ ДИТИНИ» В УКРАЇНІ

**м. Київ, вул. І.Франка 25/40, офіс 31,
тел. (044) 494-0349, факс (044) 234-5470
fcp@holtintl.org.ua, www.familiesforchildren.org.ua**

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ВІЗИТ ТЕХНІЧНОГО ЕКСПЕРТА: ВІКТОР ГРОЗА

У січні та березні 2006 року в рамках програми «Родина для дитини» Україну відвідав експерт з США Віктор Гроза, професор соціальної роботи університету Кейс Вестерн Резерв, м. Клівленд, штат Огайо.

Професор Гроза викладає в Університеті, проводить наукові дослідження, а також надає соціальні послуги. Віктор Гроза брав участь у міжнародних проєктах в Румунії, Індії та Центральній Америці. Він є визнаним фахівцем в галузі охорони дитинства, роботи з кризовими сім'ями, а також розвитку та впровадження програм усиновлення. Під час візитів в Україну Віктор Гроза працював з фахівцями Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, а також провів два тренінги, присвячених питанням розвитку ефективних

Професор В. Гроза під час тренінгу

програм національного усиновлення. До участі у тренінгах були запрошені керівники місцевих та обласних служб у справах неповнолітніх з пілотних регіонів програми «Родина для дитини», фахівці недержавних організацій, що працюють в сфері охорони дитинства, працівники Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту та Державного Інституту проблем сім'ї та молоді.

Основні теми, які розглядалися під час тренінгів, включали: огляд системи захисту прав дитини в США, огляд системи усиновлення в США, питання підбору родини для дитини з урахуванням її інтересів та можливостей родини, принципи розбудови ефективної системи усиновлення в Україні. ❖

СПІВПРАЦЯ З МІНІСТЕРСТВОМ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ

З початку свого існування, окрім роботи в пілотних регіонах програми «Родина для дитини» плідно співпрацює з Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту і Державним інститутом проблем сім'ї та молоді, залучаючи міжнародних експертів та надаючи технічну допомогу з питань подальшого розвитку ефективних програм, спрямованих на впровадження сімейних форм виховання.

Одним із прикладів спільної роботи Міністерства і програми «Родина для дитини» є проведення пілотного дослідження сімей-усиновителів в Україні. Метою дослідження було вивчення мотивації сімей, які усиновили дитину або дітей. Проведення дослідження також дало змогу отримати оцінку батьків-усиновителів щодо існуючої системи та процедури усиновлення.

Під час дослідження було опитано 29 сімей-усиновителів з Івано-Франківської, Рівненської, Харківської, Одеської, Черкаської областей та м. Києва, у яких виховуються 32 дитини. Дослідження надало можливість визначити цільову групу потенційних усиновителів, методи та місця проведення інформаційної кампанії з пропаганди національного усиновлення та залученню потенційних усиновителів, доцільність таємниці усиновлення, тощо. На основі даного дослідження планується проведення більш широкого дослідження на національному рівні. Результати пілотного дослідження були представлені в Міністерстві у справах сім'ї, молоді та спорту 15 березня 2006 р.

Крім того, програмою «Родина для дитини» спільно з Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту, Державним Інститутом проблем сім'ї та молоді та Державною соціальною службою для сім'ї, дітей та молоді створено робочу групу щодо розробки стандартів з впровадження сімейних форм виховання. До складу робочої групи увійшли експерти Інституту, науковці та представники обласних центрів соціальних служб.

Стандарти, що створюватимуться, є необхідними при планування, організації та наданні соціальних послуг, а також при подальшому їх ліцензуванні. На додаток, вони є надзвичайно важливими для навчання та підготовки спеціалістів. Впровадження таких стандартів надасть змогу не тільки поширити надання послуг, а й суттєво покращити їхню якість. ❖

ВІДГУК ПРО ТРЕНІНГ ЩОДО РОЗВИТКУ ПРОГРАМ НАЦІОНАЛЬНОГО УСИНОВЛЕННЯ: Р. МАЛЮТА, ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ БЛАГОДІЙНОЇ ФУНДАЦІЇ «ОТЧИЙ ДІМ»

Цей тренінг, один із перших в своєму роді, став важливим кроком на шляху до становлення усиновлення як пріоритетної форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

Семинар був надзвичайно корисним завдяки широкому практичному досвіду роботи і досліджень п. Грози у сфері усиновлення в різних країнах світу. На даному етапі в Україні усиновлення ще тільки починає розвиватися і є більше запитань ніж відповідей. Тому існує значна потреба в кваліфікованій допомозі та підтримці з боку фахівців тих країн, де усиновлення вже стало звичайною практикою і подарувало надію та майбутнє в люблячій сім'ї для багатьох тисяч дітей.

Є декілька складових програми семінару, які хотілося б відзначити. Перш за все, це принцип паралельного планування. Він полягає в тому, що у разі невиконання батьками своїх обов'язків стосовно дитини одночасно проводиться робота як в напрямку об'єднання сім'ї, так і усиновлення, якщо об'єднання не буде можливим.

Дуже цінним був матеріал стосовно підготовки батьків-усиновителів і дітей до

усиновлення та цільового підбору найкращої можливої родини для конкретної дитини, враховуючи її особливості та потреби. Цілковитим справедливим є твердження п. Грози, що більшість сімей не з'являється самі по собі, їх потрібно шукати весь час. А знайшовши, ці сім'ї потрібно кваліфіковано готувати та підтримувати.

Торкнувшись питання усиновлення дітей з особливими потребами, п. Гроза підтвердив, що це є непростю але абсолютно можливою і потрібною справою. Ріст кількості саме таких усиновлень має надзвичайне значення для України, де є багато тисяч дітей, які провели значну частину свого життя в інституціях, мають досвід життя на вулиці та пережили різного виду насилля.

Дуже корисним було також те, що тренінг проходив в такий спосіб, який дозволив кожному учаснику брати активну участь, задавати запитання і ділитися власним досвідом та думками.

Я сподіваюсь, що цей семінар започаткував процес кваліфікованої та практичної підготовки кадрів для праці в сфері усиновлення в Україні. ❖

ОГЛЯД РОБОТИ ГРАНТОВОЇ ПРОГРАМИ

«Родина для дитини» розпочала реалізацію грантової програми у травні 2005 року. За цей час було отримано 99 грантових заяв від 71 організацій та присуджено 36 грантів.

З 36 грантів 32 присуджені в рамках відкритих конкурсів, 2 - гранти спеціального призначення та 2 - партнерські. Присуджені гранти розподіляються за регіонами реалізації наступним чином: 7 – Дніпропетровська область, 8 – Київська область, 13 – Черкаська область, 5 – три пілотні регіони, 3 – проекти загальнонаціонального рівня. Нижче наведено підсумки роботи грантерів у 2005 році.

Тренінги та технічна допомога

	Всього:	Черкаська	Дніпропетровська	Київська	Пілотні регіони
Кількість проведених тренінгів:	64	12	43	7	2
Кількість учасників, всього:	385	150	103	117	16
З них, працівників установ, що надають послуги:	265	72	66	111	16
представників органів влади:	7	1	0	6	0
батьків:	55	18	37	0	0
дітей:	56	56	0	0	0
представників ЗМІ:	2	2	0	0	0
Кількість розроблених методичних рекомендацій/посібників:	2	1	0	0	1

Інформаційні кампанії

	Всього:	Черкаська	Дніпропетровська	Київська
Кількість появ в ЗМІ (публікацій, радіо- або ТВ ефірів, тощо):	73	19	51	3
Кількість створених інформаційних продуктів:	24	21	3	0
Кількість громадських подій:	33	30	3	0
Кількість створених громадських ініціативних груп:	2	1	1	0

Надання послуг дітям

	Всього:	Черкаська	Київська
Кількість дітей, які отримали послуги:			
психосоціальної підтримки:	39	30	9
медичні:	2	0	2
раннього запобігання кризі:	6	1	5

Надання послуг сім'ям

	Всього:	Черкаська	Дніпропетровська	Київська
Кількість сімей, які отримали послуги:				
психосоціальної підтримки:	88	34	30	24
юридичні:	11	2	7	2
медичні:	12	1	0	11
освітні:	5	0	5	0
раннього запобігання кризі:	14	2	0	12

ТРЕНІНГ «ВІДПОВІДЬ НА ЕПІДЕМІЮ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ»

Представники обласних, міських та районних управлінь і відділів сім'ї і молоді та управлінь і відділів освіти Дніпропетровської, Київської і Черкаської областей взяли участь у триденному тренінгу на тему «Відповідь на епідемію ВІЛ-інфекції на національному та регіональному рівні». Тренінг було проведено програмою «Родина для дитини» 9-11 березня у м. Дніпропетровськ, 16-18 березня у місті Київ та 23-25 березня у місті Черкаси.

Під час тренінгу учасники проаналізували ситуацію, яка склалась в Україні з профілактикою епідемії ВІЛ/СНІД, ознайомились з

загальною інформацією щодо шляхів передачі, діагностики та лікування ВІЛ-інфекції.

Серед проблем, що обговорювались під час семінару, велику увагу було приділено питанню формування толерантного відношення до ВІЛ-позитивних дітей та доступу цих дітей до соціальних послуг, зокрема, відвідання ними дошкільних та шкільних навчально-виховних закладів. Крім того, в результаті тренінгу учасники розробили проекти діяльності управлінь і відділів щодо інформування та профілактики ВІЛ/СНІДу на 2006 рік. ❖

ТРЕНІНГ З ПИТАНЬ ПІДГОТОВКИ ПРИЙОМНИХ БАТЬКІВ

З 6 по 10 лютого партнери програми «Родина для дитини» мали чудову можливість ознайомитись з досвідом роботи дитячого будинку № 19 м. Москви. На базі цього дитячого будинку вже 10 років працює проект «Наша сім'я», метою якого є влаштування дітей в спеціально підготовлені сім'ї. В Росії ця форма влаштування має назву «патронатне виховання». За роки роботи проекту «Наша сім'я» близько трьохсот дітей були влаштовані в сім'ї. Сьогодні практично всі діти, які направляються в дитячий будинок № 19, незалежно від їх віку чи статусу, розміщуються в сім'ї патронатних вихователів. Для методичного забезпечення проекту був створений навчальний центр «Наша сім'я». Навчальний центр проводить підготовку та перепідготовку кадрів для роботи в системі патронатного виховання, проводить семінари для керівників органів опіки та піклування, займається розробкою методичного забезпечення, а також веде дослідницьку роботу. Досвід дитячого будинку № 19 розповсюджується в 20-ти регіонах Росії.

Протягом п'яти днів співробітники центру «Наша сім'я» проводили практичний тренінг для партнерів програми «Родина для дитини». Тренінг включав такі питання як підбір з урахуванням потреб дитини і можливостей сім'ї, мотивація та характеристики потенційних прийомних сімей, критерії оцінки, фактори ризику і сильні сторони, початкова стадія роботи з відбору та підготовки сімей, організація PR кампанії та інформаційні зустрічі. Особливу увагу було приділено саме питанням, пов'язаним з проведенням тренінгу з підготовки патронатних вихователів/приймачих батьків. Викладачі представили огляд тренінгової програми, демонстрували її фрагменти та надавали методичні коментарі. Були висвітлені і питання щодо проведення обстеження сім'ї, підбору сім'ї для дити-

Учасники тренінга отримали сертифікати про успішне проходження навчання

ни, супроводу сім'ї в період знайомства, адаптаційний та подальший періоди.

Учасниками тренінгу були співробітники місцевих та обласних центрів соціальних служб з пілотних регіонів програми «Родина для дитини», а також співробітники неурядових організацій, які працюють в цих регіонах. Всі учасники дали дуже високу оцінку тренінгу. Ми впевнені, що отримані знання та навички допоможуть їм залучати та готувати прийомних батьків і батьків-вихователів та знаходити сім'ї для дітей, які залишилися без батьківського піклування. ❖

ЗАХОДИ У ДРУГОМУ КВАРТАЛІ 2006 РОКУ

Проблема дітей вулиці залишається гострим і невирішеним питанням в багатьох регіонах України. Хто і як може допомогти цим дітям? Що необхідно зробити для того, щоб ці діти опинилися в сім'ях? Під час тренінгу, який буде проведено **наприкінці квітня**, своїм досвідом поділяться співробітники центрів «Отчий дім» і «Сонячне світло». До участі у тренінгу запрошуватимуться фахівці з пілотних регіонів програми «Родина для дитини», які працюють в місцевих та обласних притулках для неповнолітніх, а також представники служб у справах неповнолітніх.

22 травня – 5 червня тринадцять представників з пілотних регіонів пройдуть стажування в США. Всі учасники стажування представляють державні установи та неурядові організації, які залучилися до створення нових послуг, спрямованих на підтримку та збереження родини. Очікується, що після закінчення стажування вони працюватимуть з дітьми з кризових сімей та надаватимуть послуги батькам в своїх регіонах.

В останній тиждень травня відбудуться зустрічі місцевих координаційних рад в кожному з пілотних регіонів. Грантери представляють результати своєї роботи і разом з членами координаційних рад і співробітниками програми «Родина для дитини» обговорять

успіхи та перешкоди у реалізації місцевих планів дій.

На травень заплановано оголошення третього відкритого конкурсу грантів. Основною метою цього конкурсу буде підтримка проектів, спрямованих на надання прямих послуг дітям і сім'ям. Грантові пропозиції, отримані в ході конкурсу будуть розглянуті на засіданні **Грантового Комітету, яке відбудеться наприкінці червня**.

Віктор Гроза, професор Університету Кейс Вестерн Резерв, Клівленд, Огайо, знов працюватиме в Києві з 2 по 9 червня. Метою візиту є подальша співпраця та технічна допомога Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту і Державному Інституту з питань сім'ї і молоді у впровадженні ефективних програм розвитку прийомних сімей та розробка успішних програм національного усунювання.

26 червня – 7 липня міжнародна команда незалежних експертів проведе оцінку ефективності програми «Родина для дитини». Метою оцінки є планування діяльності на наступні півтора роки. Планується, що експерти відвідають кожен з пілотних регіонів, зустрінуться з представниками міністерств, регіональних та місцевих адміністрацій та організаціями-виконавцями грантових проектів. ❖

Родина для дитини - щоквартальний вісник програми, що виконується в Україні організацією Holt International Children's Services за підтримки USAID.

Директор програми:
Олена Герасимова

Співробітники програми:
Олеся Гальчинська, менеджер регіональних програм
Олена Давидова, менеджер з інформаційного забезпечення
Елла Скибенко, менеджер програм з ВІЛ/СНІД

Олеся Долінська, менеджер грантової програми
Наталя Гуляницька, асистент грантової програми
Наталія Логвінова, фінансовий менеджер
Олена Скоробогата, фінансово-адміністративний асистент